

וכי תימא — ואם תקשה שעדיין גם לגבי נסקלת נאמר שיסקלוה עירומה, ולעביר בה תרתי, ונגרום לרואים להזהר מחטא ע"י שמלבד שרואים שנהרגת רואים גם בזיונה.

אמר רב נחמן, אמר רבה בר אבוח:

אמר קרא "ואהבת לרעך כמוך" — ברור לו מיתה יפה!

גם כאשר הוא חייב מיתה עשה זאת בדרך מכובדת, שלא יתבוזה. ולכך אין עושים את שני הדברים, שמלבד שתיסקל גם תהא עירומה, אף שלגבי סוטה מגלים אותה עד לבה.

ומקשינן — לימא דרב נחמן, תנאי היא?

לכאורה, לפי המתבאר, נמצא שרבי יהודה האומר סוקלין את האשה עירומה, אינו סובר את דרשת רבי נחמן "ברור לו מיתה יפה", וא"כ נמצא שדרשת רבי נחמן תלויה במחלוקת רבי יהודה ורבנן.

ומשנינן — לא. דינו של רב נחמן אינו שנוי במחלוקת, אלא דכולי עלמא אית להו דרב נחמן, מסכימים עם דרשתו.

והכא, שמצינו מחלוקת בין רבי יהודה ורבנן האם נסקלת עירומה, בהא קמיפלגי, מחלוקתם היא בכך:

מר סבר, בזיונה עדיף ליה טפי מצערא דגופיה,⁽⁶⁾

את הנסקלת להתגרות ולהחטיא נשים אחרות.

האמר רבא, גמירי, מסורת היא בידינו, שאין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות.

ולכך אין חשש שיחטיאו נשים אחרות.

אמר רבא: דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא, דרבנן אדרבנן לא קשיא?

וכי הקושיא היתה רק סתירה בדעת רבי יהודה? והלא גם בדעת רבנן יש סתירה, ועליה לא מתרץ רבה.

אלא, אמר רבא: דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא, כדשנינן.

התירוץ על הסתירה בדעת רבי יהודה הוא כפי שתירץ רבה.

ב-ב דרבנן אדרבנן, נמו לא קשיא.

הסתירה שהקשנו בדעת רבנן גם כן אינה קשה. שרבנן, אף שהם חוששין להרהור, ולכך סוברים שהאשה אינה נסקלת עירומה.

מכל מקום, הכא טעמא מאי — הטעם שקורעים בגדיה הוא משום שאמרה תורה "ונסרו כל הנשים", שרצתה תורה שתתבייש, וילמדו כל הנשים להיות צנועות.

התם, לגבי הנסקלת, אין צריך להפשיטה, שגם בלי זה אין לך ייסור גדול מזה, שרואות הנשים כיצד היא נסקלת.

6. בגמ' ב"ב דף ט א, לגבי עני הבא לבקש צדקה נחלקו ר' יהודה ורב הונא האם כאשר מבקש מזונות צריך לבדוק אם אכן הוא צריך או כאשר מבקש כסות.

ואולי אפשר לתרץ, כיוון שהמצב הוא מצב של ניוול, לא קיים חשש של הרהור, ורק כאשר אח"כ תצא טהורה, יתגרו בה. וכעין סברא זו מצאנו במאירי, ע"ש.

ומר סבר, צערא דגופיה עדיף ליה טפי מבזיוניה.

רבי יהודה סובר שמעדיפה האשה למות בבזיון אבל ביתר מהירות וקלות, ולכך הדרשה של "ברור לו מיתה יפה" מחייבת לסקלה עירומה בכדי שתמות מהר.

ורבנן סוברים, שבושתה של האשה חשובה לה יותר, ולכן ברירת המיתה היפה היא ע"י כך שלא תתגלה בשעת סקילה, אף שתמות יותר לאט.

היתה מכוסה לבנים מכסה בשחורים:

תניא — אם היו בגדים שחורים נאים לה, מכסין אותה בכגדים מכוערים. כיון שאין טעם המשנה אלא בכדי לגנותה.

היו עליה כל זהב וכו' — מעבירין ממנה כדי לנרולה.

מקשינן — פשיטא, השתא נווולי מנוויל לה, הני מבעינא?

אחר שאמרה המשנה שסותרין את שיערה ומנוולים אותה, וכי צריך עוד לומר שמסירים ממנה את התכשיטים, הרי דבר פשוט הוא ומובן מאליו.

ומשינן — מהו דתימא היה מקום לומר, שלא נסיר את התכשיטים משום שבהני אית לה בזיון טפי, שכאשר לבושה בצורה פרועה ועירומה עד לבה ושערה סתור, הרי בלבישת תכשיטים יש תוספת בזיון.

כדאמרי אינשי, כפי שמתלוצצים האנשים על שליה ערטיל, ומסוים מסאני. אדם ערום שהולך עם נעלים, שיש תוספת בזיון שהולך עם מנעלים כשהוא ערום מאשר בלעדיהם.

קא משמע לך, לזה באה המשנה להדגיש, שמסירים את תכשיטיה, וזהו בזיון יותר גדול. ואח"כ מביא חבל המצרי וכו'.

בעא מיניה רבי אבא מרב הונא: חבל המצרי ששינינו במשנה שקושר למעלה מדדיה, מהו שיעכב כסוטה?

הסקילה כשהיא עירומה. ולכאוא דבריו סותרים שהרי לגבי סקילה מבואר שבזיון חמור מצער, ובהל' צדקה פסק שצער חמור מבזיון, וצ"ע שגם ב"ד של ג' מספיק לזה, דבדיני נפשות אין מספיק ב"ד של ג' אלא דווקא של כ"ג, וסוטה הרי היא ג' דיני נפשות. ובתוס' לק' יז ב, ד"ה מ"ה, מבואר שכל סדר השקאת סוטה בין תחילתו ובין סופו פסול בלילה וכמו דיני נפשות, ומשמע מכאן שגם הבאתה לב"ד שבעירו צריכה להיות כדיני נפשות. ואפשר לדחות שאין דברי תוס' אמורים אלא על סדר ההשקאה עצמה, מה שאין כן מה שמביאה לב"ד שבעירו, שהוא קודם לסדר ההשקאה, וצ"ע.

דעת רב הונא שדווקא כשמבקש מזונות בודקים אם הוא אכן נצרך, ודעת ר' יהודה להיפך, שדווקא כשמבקש כסות צריך לבדוק. ולפי' אחד שם בגמ' שורש המחלוקת הוא, האם בזיון של ההולך ערום גדול מן הצער של הרעב, או שצער הרעב הוא גדול מן הבזיון של הערום. והר"מ פסק שם [פ"ז מהל' מתנות עניים ה"ו] שבודקים לכסות ואין בודקים למזונות, וכרב יהודה, ואם כן מבואר שלדעת הר"מ פוסקים להלכה שבזיון הוא דבר קשה לאדם פחות מצער הרעב.

והנה בפט"ו מסנהדרין ה"א פסק שהאשה אינה נסקלת עירומה, ומבואר שפסק שעדיף לאשה הצער שבמות בכגדים, מאשר הבזיון של

אלמא — משתמע מכך **לא שנא גברי ולא שנא נשי**, שבין נשים ובין גברים רשאים לראות.

והדר תני, בהמשך המשנה נאמר: **כל הנשים מותרות לראותה**, ומשתמע מכך **שנשים, אין, אנשים, לא**.

ורק נשים רשאיות לבוא ולראות.

ומשנינן — **אמר אביי: תרגמא**, תבאר את דברי המשנה ברישא שכתוב "כל הרוצה", **אנשים**, שכוונת המשנה לנשים הרוצות לראות. **אמר ליה רבא: והא כל הרוצה לראות בא ורואה קתני**. והרי לשון המשנה מוכיח שגם גברים רשאים, וזהו הלשון "כל" הרוצה.

ואם כן אין לבאר את הרישא בנשים דוקא.

אלא, **אמר רבא: הרישא שכתוב בה כל הרוצה לראות בא ורואה, לא שנא גברי ולא שנא נשי**, בין גברים ובין נשים. והסיפא מתייחסת אמנם רק לנשים.

אך כוונת המשנה — **ונשים חייבות לראותה**, שלגבי הנשים זוהי חובה ולא רק רשות, וכפי שהמשנה מביאה פסוק על כך, **שנאמר "ונסרו כל הנשים, ולא תעשינה כזמתכנה"**.

מתניתין:

במדה שאדם מודד בה, באותה מידה מודדים לו מן השמים.

האם צריכים להביא דוקא חבל מצרי, או שכל חבל מספיק, ואין צריך חבל מצרי דוקא.

ושורש הספק הוא — האם הטעם לקשירת החבל **משום שלא יישמטו בגדיה מעליה הוא, ובצלצול קטן, בחבל קטן, אך יפה ומכובד, נמי סגי גם כן מספיק**.

או דילמא שהטעם לחבל מצרי הוא **משום דאמר מר, ששנינו לקמן בגמרא לגבי מדה כנגד מדה — היא חגרה לו בצלצול, הסוטה חגרה לעצמה בחגור יפה כדי לפתות את זה שעמו נסתרה — לפיכך כהן מביא לה חבל המצרי, וקושר לה למעלה מודדיה, שהוא חבל מגונה**.

ולפי טעם זה צריך להביא דוקא חבל מצרי, ולא די בחבל רגיל

אמר ליה — תניתיה, שנינו להדיא בכרייתא את הטעם לקשירת החבל.

וכך אומרת הברייתא: **ואח"כ מביא חבל המצרי וקושרו למעלה מודדיה, כדי שלא יישמטו בגדיה מעליה**.⁽⁷⁾

ונמצא שטעם הקשירה הוא כדי שלא יפלו בגדיה, וא"כ אף שלכתחילה מביא חבל מצרי בכדי לגנותה, אין זה עיקר הטעם, ואין זה מעכב.

וכל הרוצה לראות בא ורואה.

מקשינן — **הא גופא קשיא, דברי המשנה קשים ונסתרים מעצמם**. שבתחילה **אמרת: כל הרוצה לראות בה, רואה**.

7. בר"מ נפסק שצריך הכהן לקרוע את בגדי האשה, ומבואר שפי' את לשון המשנה שאמרה

גמרא:

אמר רב יוסף: אע"ג דמידה בטילה, העונש עצמו של מיתות ב"ד בטל, מכל מקום, במידה — העונש משמים באופן הדומה לעונש ב"ד, לא בטל.

דאמר רב יוסף, וכן תני רבי חייא: מיום שחרב בית המקדש, אע"פ שבטלה מנהדרין המענישין וממיתים, מכל מקום, ארבע מיתות ב"ד לא בטלו.

ומקשינן — והא בטלו מיתות בית דין, ואיך אמר רבי חייא שלא בטלו! ? ומשינן: אלא "דין" ד' מיתות לא בטלו. שהקב"ה מענישם באותו סוג עונש.

מי שנתחייב סקילה, עונשו יהא —

או שנופל מהנג ומת.

או היה רעה דורפתו, (8) ומת.

וכך גם לגבי סוטה, היא נענשת באופן של מידה כנגד מידה.

היא קישטה את עצמה לעבירה כדי לחטוא, וכנגד זה, המקום — נוולה:

ציווה הקב"ה בתורה, לסתור את שערה, כדי לנוולה.

היא גילתה את עצמה — את גופה לעבירה, וכנגד זה, המקום — גילה עליה — שמגלין את גופה עד לבה.

בירך התחילה בעבירה תחילה, ואח"כ הבטן — שהרי תחילה הירך נהנית מקירוב בשר, לפיכך גם כשנענשת, תילקה הירך תחילה, ואח"כ הבטן.

ושאר כל הגוף, שאף הוא נהנה מן העבירה — לא פלט, לא ניצל מהעונש אלא גם הוא לוקה, כשמתה.

יום אחד תפס כובס יהודי אחד שגנב והשופט פסק את דינו לתלייה. בכה ר' אלעזר שהרי בגללו נתלה אותו אדם, אמרו לו אל ירע בעיניך, שהרי אותו אדם חטא ובא הנערה המאורסה הוא ובנו ביום הכיפורים, ודינו במות.

והקשו בתוס' מדוע לא מקשה הגמ' שם עפ"י הסוגיא אצלנו שהרי מבואר שאלו שדינם בסקילה סופם שימותו במיתה כעין סקילה, ואילו אותו כובס מת בחנק ע"י שנתלה, ואף שבוועל נערה מאורסה דינו בסקילה, ותרצו עפ"י רש"י, שכתב שם, שמתו היה בתלייה וכל הנסקלים נתלים, ואם כן מותו היה בכעין מיתת הנסקלים, שהרי הם נתלים, ואף הוא נתלה.

והקשה על זה מרן הגרי"ז, שהרי דין תלייה של הנסקלים אינו נוגע כלל לדין מיתתם, שדינם

"אם נקרעו — נקרעו" שצריך לקרוע. והנה לגבי הלוקה שנכתב במשנה [מכות כ"ב, ב,] שחזן הכנסת היה אוחד בכגדיו אם נקרעו נקרעו, הביא הר"מ את ל' המשנה, ולא כתב שצריך לקרוע ומשמע בדבריו שלא איכפ"ל אם קורע. ויל"ע מנין לר"מ לחלק בין הלשונויות.

ואפשר שמדברי הברייתא שכתבה שמביאים חבל בכדי שלא יישטמו בגדיה, הבין הר"מ שבסוטה תמיד יש חשש שיפלו בגדיה, ועל כורחך משום שקורע את בגדיה, וגם מסברא יש לבאר, שלגבי סוטה מצינו ענין לנוולה ביותר, ולכך מסתבר שיש מצווה לקרוע את בגדיה.

8. בתוס' הביאו את המעשה [ב"מ פ"ג, ב'] בר' אלעזר בן ר' שמעון שהיה אחראי לתפוס גנבים,

תלמוד לומר "כי כל סאון סואן ברעש".

כלומר, גם סאון — עבירה קטנה, סואן ברעש — נענש גם עליה [סאון, כמו אישון, והיינו סאה קטנה ומידה פחותה. ומנין שכל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, ואף אם לא נענש בתחילה אין זה משום שויתרו לו אלא שמצרפים הכל לעונש אחד גדול.

תלמוד לומר "אחת אחת למצוא חשבון".

והיינו, שאחדים קטנים מצטרפים לחשבון גדול.

וכן מצינו בסוטה, שבמידה שמדדה בה — מדרו לה.

היא עמדה על פתח ביתה בכדי ליראות לו לזה שעמו חטאה, לפיכך כהן מעמידה על שער ניקנור, ומראה את קלונה לכל. היא פרשה לו, לזה שחטאה עמו, סודרים נאים על ראשה, בכדי לפתותו, לפיכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומגלה את שעה [כפה = צעיף על הראש], ומניחו את הכפה תחת רגליה.

היא קשטה לו פניה.

לפיכך — פניה מוריקות.

היא כחלה לו — בעבורו את עיניה, לפיכך נענשת, ועיניה בולטות.

היא קלעה לו את שעה, לפיכך כהן פותר את שעה.

שניהם דומים לסקילה, שאף הם מפילים את הנהרג על הארץ וממיתים אותו.

מי שנתחייב שריפה —

או נופל בדליקה, או נחש מכישו, וע"י הארס ששורפו מבפנים — מת.

מי שנתחייב הריגה בסייף —

או נמסר למלכות, או ליסטים כאים עליו, וממיתים אותו בחרב.

מי שנתחייב חניקה —

או מת בנהר, שטובע בו, ומת מחוסר אור.

או מת בסרונוכי, חולי בגרון, שנחנקים ממנו. תניא. היה רבי [מאיר] אומר: מנין שבמידה שאדם מורד — מורדין לו מן השמים? —

שנאמר "בסאסאה בשלחה תריבנה". כלומר, באותה סאה עצמה — באותה מידה של העבירה, אזי תריבנה — תענישנה, ותשלחנה לאבדון. והיינו מידה כנגד מידה.

אין לי אלא סאה, איני יודע מפסוק זה אלא שבעבירה גדולה מענישין מידה כנגד מידה [שסאה היא מידה גדולה]. אבל מנין לרבות תרקב, דהיינו עבירה קטנה [תרקב הוא חצי סאה], וחצי תרקב, קב, וחצי קב, רובע וחצי רובע, תומן ועוכלא [כל המידות הללו קטנות הן זו מזו], מנין שגם בהם הקב"ה מעניש מידה כנגד מידה, והיינו שגם בעבירות קלות קיימת הנהגה זו.

בסקילה, ואין תלייתם קשורה בזה, ואם כן חוזרת הקרשיה, שהרי מה שנתלה, אין זה מידה במידה על חיובו בסקילה, וצ"ע.